

Pirjo Pursiainen

EN ELÄMÄÄ PELKÄÄ

En elämää pelkää

Pirjo Pursiainen

Kerron elämästäni vuosien 1955-1980 aikana, noin viisivuotiaasta kolmekymppiseksi.

Kiitokset Pertille, että olen saanut käyttää hänen muistiinpanojaan kirjoitukseni tukena.

Kiitos tyttärilleni muistojen täydentämisestä!

Mikaelille kiitos hyvistä vinkeistä.

COPYRIGHT © Pirjo Pursiainen 2022

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN- 978-952-80-4808-4

1955-1961

Mökki oli punaiseksi maalattu. Siinä oli vain yksi huone ja eteinen. Ulko-oven edessä oli sisälle tultaessa pyöreä myllynkivi, jossa oli reikä keskellä. Huoneessa oli kaksi ikkunaa. Toinen sivupihalle ja toinen takapihalle päin. Sänky oli seinustalla. Ison osan huoneesta veivät leivinuuni ja hella, jotka olivat ulko-ovesta tultaessa heti oikealla. Takaseinän ikkunan edessä oli ruokapöytä. Takapihalla kasvoi ruusupensaita. Niissä oli punaisia kukkia.

Tällaisessa mökissä asuimme isäni, äitini ja minä. Olin kaksivuotta ja kaksi kuukautta vanha, kun siskoni Marja Liisa syntyi. En muista siskon syntymää. Mökissä asuttiin vielä muutama vuosi sen jälkeen.

Sisko kasvoi. Minun piti pihalla sitä vahtia, ei totellut minua ollenkaan. Äiti haki naapurin kaivosta vettä. Muistan, kun siskon kanssa hypittiin sillä aikaa hetekassa musiikin tahdissa. ”Hoppelo, hoppelo” kuului radiosta. Heteka vingahti mukavasti. Piti äkkiä lopettaa, kun äiti tuli takaisin.

Siskon kanssa leikittiin pihalla. Mäen alla oli vesipaikka. Äiti pesi siellä joskus pyykkiä. Marja yritti karata naapuriin, kulki Sonnisen kissan perässä, kun se kävi kierroksella meidän pihassa. Meillä oli Marjan kanssa päällyskengät. Semmoiset harmaat, niitä sanottiin elefanttitossuiksi.

Ensimmäinen koti, josta
minulla on muistoja

Olemme päässeet valokuvaan,
Marja sisko ja minä

Meille oli rakennettu sauna uuden kodin tontille. Punaisia, oransseja ja keltaisia kukkia kasvoi saunan lähellä. Marjan ja Pekan kanssa niitä poimittiin ja nuuhkittiin. Pekka oli naapurin poika, Marjan ikäinen.

Ei minulla ollut ikäistäni leikkikaveria. Pekka kulki muutaman vuoden päästä perässäni, oli kai ihastunut. Pekka lauloi: ”Tula tullallaa, posket pullalla on tällä Pirjon kullalla...” Hän pullisti poskensa pyöreiksi. Samantekevää, en oikein innostunut. Kun Pekan perhe muutti Hyvinkäälle, kaipasin kyllä Pekkaa, olihan hän kuitenkin leikkitoveri ja kaveri metsässä kulkiessamme.

Talvella leikittiin lumessa, tehtiin linnoja ja pitkiä tunneleita. Kun kevät alkoi tulla, aurinko sulatti lumenpintaa pitsimäiseksi kerrokseksi. Suojalumesta sai lihapullia leikkeihin kierittämällä niitä liiterissä sahajauhoissa. Hangessa uppurointi oli meidän mielipuuhaa. Minulla oli keltainen suojapuku, ja Marjalla punainen.

Talo kertoo

Valmistuin asuttavaan kuntoon vuonna 1955. Olen rintamamiestalo. Tontti on aika iso. Julkisivu on etelään päin. Yläkerran ikkunasta on näkymä Siilinlahdelle. Rintamamiestalo on sotien jälkeen käytössä olleen yleisen talomallin mukaan rakennettu puutalo. Rintamamiestaloja on joka puolella Suomea, on kokonaisia asuinalueita, jotka on rakennettu täyteen rintamamiestaloja.

Talvisodassa tuhoutui paljon asuntoja, lisäksi karjalan evakoille piti saada uudet kodit. Tähän tarkoitukseen oli rintamamiestalot suunniteltu. Ne muistuttivat paljon toisiaan.

Olen puurunkoinen ja harjakattoinen puolitoistakerroksinen talo. Minut rakensivat 100 % sotainvalidi ja hänen vaimonsa. Kirvesmiesten avustuksella. Vaikea oli saada rakennustarvikkeita. Kuuslahdesta kaupasta oli löytynyt nauvoja, vaimo kävi niitä hakemassa polkupyörällään ajaen. Ulkopintani on vihreäksi maalattu ja huopakatto on punainen. Aluksi seinillä olivat öljylamput. Myöhemmin ottivat sähköt, miehen äiti lainasi rahat, jotka he maksoivat takaisin.

Perhe muutti suojaani vuonna 1955. Silloin heillä oli kaksi pientä tyttöä, 5 ja 3-vuotiaat. Talosta oli valmiina alakerran kolmesta huoneesta kaksi, keittiö ja makuuhuone. Puulle tuoksuvaan uuteen kotiin oli pikkutytöistä jännittävää muuttaa. He istuivat yläkerran portailla ja kulkivat niitä edestakaisin. "Hei, me mennään nyt taivaaseen ja tullaan alas!" Mukavaa oli lapsista siinä kiipeillä.

Mies, joka kulki kainalosauvoilla, rakensi pikkuhiljaa olohuoneen valmiiksi, hän oli kirvesmies ammatiltaan. Kun perhe kasvoi kolmen vuoden päästä yhdellä pojalla ja taas kolmen vuoden päästä vielä yhdellä, mies valmisti myös yläkerran vähän matalammat huoneet asuttaviksi.

Kuuluu laulua ja mandoliininsoittoa. Vaimo istuu makuuhuoneen pönttöuunin vieressä neulomassa. "Näin laulaen meriä kulkee, mies musta, kuin tropiikin yö!" Mies

soittaa ja vaimo laulaa. Tytöt lukevat olohuoneessa kirjojaan. Toinen pojista kokoaa koottavaa leluaan, ja kun isä soittaa säkkijärvenpolkkaa, pienin poika tanssia hytkyttää soiton tahdissa. Olohuoneessa kukkuu käkikello. Makuuhuoneen seinällä on suojelusenkeli taulu.

Oli kasvimaa, perunapello, omenapuita, marjapensaita. Kesällä kukkapenkissä tuoksuivat ruusut ja sireenit. Välillä oli muitakin ihmisiä, naapureita, ystäviä, lasten kavereita, jopa Amerikan sukulaisia.

Kerran kovalla ukkosmyrskyllä tuuli tempaisi tikkaat katoltani ja pyöritti niitä ilmassa. Sitten ukkonen iski naapurissa ollen vanhan pappilan koivukujan puuhun. Se paloi mustaksi.

Lapset kasvoivat. Tytöillä oli yläkerran huone käytössään. Yläkerran pieneen keittiöön muutti miehen äiti jäädessään eläkkeelle. Onnellisia vuosia, onnellinen perhe. Räystään alla oli pääskysen pesä, mikä sirkutus sieltä kuuluikaan, kun poikaset kasvoivat!

Vuonna 1968 perhe muutti Varkauteen. Minut, hieno, ihana koti myytiin. Talo hiljeni. Ei kuulunut enää lasten ääniä. Nyt huoneissa liikkui vain vanhahko mies. Ei ollut koti enää entisensä, ei sillä ollut miehelle samaa merkitystä, kuin oli perheelle ollut. Lasten äänet ja perhe antoivat minulle sielun, he olivat kaikkeni. Enää eivät pääskysenkään pesi räystäättäni alla.

Uusi koti

Kesällä muutettiin uuteen kotiin. Siellä tuoksui puulle. Niin monta huonetta! Eteisestä oli raput yläkertaan. Niitä piti kiivetä edestakaisin. Mukavaa oli istua korkealla rappusissa. En muista, että olisimme pudonneet koskaan. Vintillä oli sahajauholattia. Myöhemmin isä rakensi kaksi yläkerran huonetta valmiiksi. Alakerrassa keittiöstä mentiin makuuhuoneeseen ja makuuhuoneesta olohuoneeseen.

Olohuoneen lattia ei ollut vielä valmis, kun muutimme taloon. Isä nikkaroi sen pikkuhiljaa kuntoon. Syksyllä, kun pikkuveli syntyi, oli olohuone valmis. Siellä oli heteka sänky. Äiti meni siihen makaamaan, kun tunsin synnytyksen olevan käsillä.

Kätilö tuli meille. Hän halusi syödä. Paisti oli uunissa kypsymässä ja ihana tuoksu leijaili. En kuullut, että äiti olisi huutanut synnytyksen aikana. Vauvan itku sen sijaan kuului yöllä. Isä lupasi, että saamme tulla katsomaan, kun kätilötäti kapaloi vauvaa keittiön pöydällä. Musta tukka sillä oli, ja se huusi kovalla äänellä.

Koivuniemenherran vierailu

Perjantaisin oli siivouspäivä. Äidillä oli paljon töitä. Isä ei pystynyt tekemään kaikkea apuna, olihan hän sadan prosentin sotainvalidi. Äiti lakaisi lattiat ja polvillaan kontaten pesi ne luutulla.

Me tytöt siinä liehuttiin, jossakin lastenkin piti olla. Siinä juoksun ja leikin tiimellyksessä sattui likaämpäri kaatumaan. Siitä tuli äidille iso lisätyö. Kyllä hän kielsi meitä, mutta lapset ovat lapsia, olivat silloin ja ovat nyt.

Me vain juostiin. Sen tien äiti nouti seinän raosta vitsan. Kuiskasin Marjalle, että ruvetaan heti itkemään. En muista, kumpi joutui ensin äidin polvelle housut kintuissa, ehkä se olin minä, olinhan isompi, ja minun olisi pitänyt olla järkevämpi meistä kahdesta.

Ei se paljon koskenut. Eniten sattui se häpeä. Muistelen, että meidän piti pyytää anteeksi. Olimme varmasti kilttejä seuraavaan kolttoseen saakka.

Kun sain toisen kerran piiskaa, olin jo isompi. Joulu oli tulossa. Olin nähnyt ullakolla pukinnaamarit ja ajattelin, että pienempien sisarusten olisi aika tietää totuus joulupukkiasista. Niinpä näytin pukinnaamarit Marjalle ja Heikille. En ollenkaan ajatellut tehdä sitä ilkeyttäni. En ollut omasta mielestäni ansainnut sitä selkäsaunaa.

Viimeisinä vuosinaan ennen kuolemaansa äitini pyysi minulta anteeksi, että oli piiskannut minua.

Pojat, jotka olivat nuorimmat lapset meidän perheessä, eivät saaneet koskaan selkäänsä. Muutenkin heitä hemmoteltiin. Äiti kuori heille perunatkin vielä isoina koulupoikina.

Kuopiossa

Kävimme toisinaan Kuopiossa linja-autolla koko perhe. Kerran pääsimme Truben kahvilaan. Se oli Puijonkadun varrella. Olin ehkä viisivuotias, pikkusisko oli kolmen vanha ja äidin piti välillä kantaa sitä.

Siellä oli lasinen tiski, jossa oli tarjolla monenlaisia leivoksia. Saisimme nyt herkutella. Olisin saanut syödä niin monta leivosta, kuin vain olisin halunnut. Jaksoin kaksi, toinen oli suklainen ja toinen oli kuin banaani, ainakin siinä oli päällä jotain keltaista. Isä ja äitikin ottivat leivokset, joitakin Tosca-leivoksia ne olivat.

Torilla oli puluja. Oli markkinat, siellä oli paljon miehiä ja hevosia. Suksia oli myytävänä. Isä osti markkinarinkelin ja meille tytöille markkinapallot. Niitä oli mukava hypittää kuminauhasta.

Sitten kävelimme takaisin linja-autoasemalle. Saimme istua ensimmäisessä penkissä markkinapallojemme kanssa. Isä ja äiti olivat ihan meidän takana.

Joskus kävimme Kuopiossa vaateostoksilla. Pusa oli suosittu vaatekauppa. Vaikka äiti oli taitava tekemään vaatteita meille lapsille, ostettiin joskus kaupastakin. Joulujuhliin saimme joskus uudet mekot, sisko ja minä.

Pienenä minulla oli keltainen suojapuku, takki ja housut. Se oli jotain ”velvetonia”. Marjalla oli samanlainen, mutta punainen. Muistan, kun uppuroitiin hangessa. Se oli ihmeen mukavaa.

Meillä oli suojaupuvut päällä. Ulkoleikkeihin meillä oli myös äidin ompelemat punaiset vakosamettihousut, joissa oli henkselit, jotka oli edestä yhdistetty välikaitaleella.

Yhtenä keväänä meille ostettiin huopahatut. Minulle keltainen ja Marjalle punainen. Niissä oli koristeena pieni sulka.

Keväällä, kun alkoi olla lämpimiä päiviä, sai mennä ulos villatakissa. Muistan yhden harmaan villatakini, jossa oli kauniita värikkäitä raitoja. Saatiin joitakin vaatepaketteja Amerikasta, isän veljeltä Kaukolta, joka oli muuttanut Minnesotaan kolmekymmentäluvulla. Niissä paketeissa tuli kauniita mekkoja. Marja sai punaisen samettimekon, jossa oli valkea kaulus. Kerran saimme ihanat, vaaleansiniset mekot, jotka saimme pukea kevätjuhlaan. Vaatteet olivat kauniita, mutta äiti sanoi, että hänen piti ommella ne saumoista uudelleen, kun olivat niin huonosti tehtyjä. Vaatteista oli iso apu joka tapauksessa, kun kaikesta oli pulaa. Amerikan paketista tuli myös kaakaota ja kahvia. Pojille äiti ompeli liivejä ja housuja ja paitoja.

Kun Malviina mummo, isän äiti, tuli katsomaan 1958 heinäkuussa syntynyttä Hannu-veljeä, hän toi pojalle lahjaksi pehmoisen keltaisen potkupuvun ja nutun. Muistan, kun mummo piti pientä Hannua sylissään.

Hannun ristiäisissä melkein kolmevuotiaalla Heikillä oli vaaleanharmaat polvihousut ja liivi. Ne oli äiti neulonut muitten töiden lomassa.

Meille tuli joskus paketteja Patrusta, se oli keuhkotaudin sairastaneiden avustamisjärjestö.

Paketeissa oli kangaspaloja. Äiti keksi niille aina käyttöä, olihan hän taitava käsityöihminen.

Kerran äiti osti Vaskelaisen kaupasta isälle housut. Niitä piti vähän entrata sopiviksi. Mutta ei tullut sittenkään hyviä. Äiti palautti housut kauppaan, eikä kukaan kommentoinut housuun tehtyjä korjauksia. Siispä äiti teki siistiä työtä.

Mummo asui pienessä saunamökissä osuusliikkeen pesulan rinteessä. Olin siellä joskus yötä.

Mummon naapurissa asuivat ompelija sisarukset, Koistisen tytöt, Kaisa ja Elina, omassa punaisessa mökissään.

Mummon mökissä oli sauna ja mummo asui saunakamarissa, se oli olemattoman pieni hellahuone. Mummolla oli siellä pöytä ja pari tuolia, vihreä astiakaappi ja levitettävä sänky.

Kun olin mummon luona yötä, nukuin sängyssä mummoni selän takana. Kun sänky levitettiin, ei lattialle jäänyt kävelytilaa. Lisäksi mökissä oli jonkunlainen isohko komero tavaroiden säilyttämistä varten.

Mummo piti kaunista vaatteista. Hän ompelutti niitä Luukkosen tytoilla itselleen. Minulle ommeltiin kerran keltainen röyhelöessu lainekrepistä. Sain laittaa sen päälleni, kun menimme sunnuntaina kirkkoon mummon kanssa. Tunsin itseni prinsessaksi.

”Suattasin syyvvä”

Meillä oli tapana siskoni kanssa vaellella kotimme lähiympäristössä. Albanus Sonnisen pihan poikki oikaistiin ”Pappilan metsään”. Sateen jälkeen aurinko oli alkanut paistaa. Metsä höyrysi, ja tuoksui.

Peipponen lauloi koko ajan ja toinen vastasi. Aidan varressa oli jo kypsiä metsämansikoita ja mesimarjoja. Noukimme niitä mukeihimme.

Metsässä oli sahajauhokasa, jossa säilytettiin jäitä. Pappilan väki käytti niitä, ehkä niillä viilennettiin maidot. Muonamiehen talon takana oli kanala. Menimme verkon taakse katsomaan. Siellä kanat taapersivat edestakaisin ja kotkottivat. Siskoni sai verkon läpi otettua valkoisen sulan, joka oli maassa. Kanojen aitauksessa oli munan kuoren kappaleita.

Meillä oli vielä liian vähän mansikoita. Olisikohan radan varteen kypsynyt uusia? Juoksemme pappilanmäen alas. Junaradalle ei ole pitkä matka. Radanvarresta saamme mukit täyteen mansikoita ja mesimarjoja.

Kallioleikkauksen suunnalta kuuluu vihellys, lättähattu sieltä tulee kohti Siilinjärven asemaa. Se alkaa jo jarrutella. Vilkutamme ja meille vilkutetaan.

Kun tulemme kotipihaan, sisko pyytää äidiltä perunan ja työntää sulan siihen. Siitä tuli häntäpallo, jota on mukava heitellä.

Mansikoista riittää pikkuveljillekin. Pistelemme herkut suihimme. Minullekin ne maistuvat, vaikka olinkin aika nirso syömiseni suhteen. Olin pieni ja hento. Kouluun lähtiessäni painoin 17 kiloa. Minua yritettiin välillä lihottaa. Äiti tai isä vatkasi kananmunan ja pikkuisen sokeria kahvikupissa. Se maistui hyvältä, kuin kakkutaikinaa olisi syönyt.

Olin pieni koululainen, kun sairastuin ”aasialaiseen influenssaan”. Makasin sängyssä, enkä jaksanut nousta edes syömään. Isäni Reino, joka oli 100 % sotainvalidi, ja kulki kainalosauvoilla, hoiteli minua.

Isäni toi minulle pieniä ruisleivän palasia, nipipaloiksi niitä meillä sanottiin. Ne olivat sitten hyviä. Leivän reunat olivat hyvin paistuneet ja niihin oli sipaistu pikkuisen voita. Aina olen tykännyt ruisleivästä, vaikka en voinut moneen vuoteen sitä syödäkään paksusuolen leikkauksen jälkeen.

Muistan köyhät ritarit, pullat ja munkit, joita äiti valmisti. Suklaapuuro, kylmäksi vatkattu mannapuuro, jossa oli kaakaojauhetta, ja jonka päälle ripoteltiin sokeria, oli herkkua. Pullamössöä oli usein välipalana, kun tulin koulusta. Siinä lautaselle silputtiin pullanpaloja, päälle sokeria ja maitoa. Vähän isompana sitten join kahvia, jossa kastoin pullan palaa. Ei sen ajan välipalat olleet nykysuositusten mukaisia.

Oli syksy 1955. Oli lauantai-ilta ja kypsytetty karjalanpaisti uunissa levitti hyvää tuoksuaan. Olimme menossa nukkumaan. Äiti touhusi jotain, hän petasi itselleen vuoteen olohuoneeseen. Olimme siskon kanssa jo nukahtaneet, kun kättilö Karhu oli tullut

Elämääni 50-luvulta 80-luvulle .Lapsuus,
nuoruus, perheen perustaminen, tyttöjen
syntymät. Elämän arkipäivää.

BoD

9 789528 048084